Strafonderbreking voor niet onherroepelijk veroordeelde gedetineerden

Advies 15 november 2007

De Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming draagt er door middel van rechtspraak en advies toe bij dat overheid en relevante uitvoeringsorganen voldoende oog houden voor de beginselen van een goede bejegening, alsmede voor de rechtspositie van diegenen die in het kader van de tenuitvoerlegging van straffen en maatregelen en de bescherming van jeugdigen aan de verantwoordelijkheid van de overheid zijn toevertrouwd.

Kern van het advies

De Raad concludeert dat de wet niet duidelijk is over de vraag of gedetineerden die nog niet onherroepelijk zijn veroordeeld, in aanmerking komen voor strafonderbreking. De Raad adviseert de wet aan te passen opdat duidelijk wordt dat deze categorie gedetineerden hiervoor niet in aanmerking komt.

De bestaande regelingen

Er bestaan drie wegen waarlangs gedetineerden kan worden toegestaan de inrichting tijdelijk te verlaten: schorsing van de voorlopige hechtenis, strafonderbreking en verlof. Schorsing van de voorlopige hechtenis vindt plaats op grond van artikel 80 van het Wetboek van Strafvordering (Sv) en strafonderbreking op grond van artikel 570 Sv. Het verlenen van verlof wordt mogelijk gemaakt door artikel 26 Pbw. De Regeling tijdelijk verlaten van de inrichting (hierna aan te halen als 'de Regeling') regelt het feitelijk verlenen van verlof – in zijn drie vormen: regimesgebonden verlof, algemeen verlof en incidenteel verlof – en strafonderbreking.

Ten tijde van de totstandkoming van de Pbw en de Regeling was de situatie met betrekking tot incidenteel verlof, strafonderbreking en schorsing van de voorlopige hechtenis als volgt. Het incidenteel verlof kon worden verleend ongeacht de titel van vrijheidsbeneming, terwijl strafonderbreking slechts open stond voor onherroepelijk veroordeelde gedetineerden. Indien het voor een voorlopig gehechte nodig werd geacht de vrijheidsbeneming te onderbreken kon gebruik worden gemaakt van de schorsing van de voorlopige hechtenis als bedoeld in artikel 80 Sv. Invoering van het verlof krachtens de Pbw maakte het voor een preventief gehechte mogelijk zowel om incidenteel verlof als om schorsing ex artikel 80 Sv te vragen. Per 1 juli 2005 is deze keuzevrijheid ingeperkt. Aan artikel 80 Sv is een zesde lid toegevoegd, dat bepaalt dat in de gevallen waarin ook verlof kan worden verleend ingevolge de Pbw, het bepaalde bij en krachtens de Pbw voorgaat op schorsing ex artikel 80 Sv. Deze bepaling resulteert in de praktijk hierin dat voor preventief gedetineerden verlof van maximaal twee dagen krachtens de verlofregeling van de Pbw wordt verleend en langere verloven bij wijze van schorsing.

Per 1 januari 2006 is de Wet doorplaatsing van kracht geworden. Deze bepaalt dat gedetineerden na veroordeling in eerste aanleg kunnen worden overgeplaatst van een huis van bewaring naar een gevangenis, ook al is het vrijheidsbenemend vonnis nog niet onherroepelijk. De Wet doorplaatsing leidde tot aanpassing van onder andere de Regeling tijdelijk verlaten van de inrichting in mei 2006. In de preambule van deze wijziging wordt verwezen naar o.a. artikel 570b Sv, de regeling terzake van strafonderbreking. Deze verwijzing roept de vraag op of is beoogd dat ook een niet onherroepelijk veroordeelde voor strafonderbreking in aanmerking komt. Artikel 80, zesde lid, Sv is echter niet aangepast.

Uitleg van de wet

In de algemene toelichting op de wijziging van de Regeling staat dat een niet onherroepelijk veroordeelde gedetineerde nu in aanmerking komt voor alle vormen van verlof. Ook aan strafonderbreking zou dan kunnen worden gedacht. In de definitiebepaling van de Regeling (artikel 1 onder m) is hiervoor ook een aanknopingspunt te vinden: "het … tijdelijk verlaten van de inrichting voor een van de in de regeling genoemde doeleinden (waaronder strafonderbreking)".

Anderzijds staat in de artikelsgewijze toelichting het volgende: "De voorgestelde wijzigingen in de eerste volzin zijn in de lijn met de overige voorgestelde wijzigingen waaruit volgt dat nog niet onherroepelijk veroordeelde gedetineerden behalve voor incidenteel verlof (…) ook in aanmerking komen voor andere vormen van verlof (algemeen verlof en regimesgebonden verlof)". Nu hier de strafonderbreking niet wordt genoemd, lijkt de term verlof alleen betrekking te hebben op de verlofmodaliteiten krachtens de Pbw.

Conclusie en advies

De Raad concludeert dat thans niet duidelijk is of een in eerste aanleg maar nog niet onherroepelijk veroordeelde in aanmerking komt voor strafonderbreking.

De Raad adviseert bij wetswijziging duidelijk te maken dat alleen onherroepelijk veroordeelden in aanmerking komen voor strafonderbreking. Voor de niet onherroepelijk veroordeelden staat immers opheffing of langdurige schorsing van de voorlopige hechtenis open. Omdat strafonderbreking een – voorlopig – einde maakt aan de detentie, is schorsing van de voorlopig hechtenis in deze situatie als een voorliggende voorziening te beschouwen. Tenslotte geeft de Raad in overweging om deze gelegenheid aan te grijpen om het onderscheid tussen schorsing en incidenteel verlof te verduidelijken.